

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації на тему: «Моделювання процесів управління іноземними інвестиціями» здобувачки наукового ступеня доктора філософії Шевченко Лілії Вікторівни з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка»

Публічна презентація проведена на розширеному засіданні кафедри «Економіки, аналітики, моделювання та інформаційних технологій в бізнесі» 19 червня 2025 року, протокол №12.

У результаті аналізу опрацювання теоретичних і практичних положень дисертаційної роботи, поданих до розгляду наукових публікацій за темою дисертації, результатів виконання здобувачем освітньо-наукової програми, а також за підсумками проведення фахового семінару визначено наступне.

Актуальність теми. У сучасних умовах глобалізації та стрімких трансформацій на світових фінансових ринках залучення іноземних інвестицій виступає одним із ключових чинників економічного зростання для країн із перехідною економікою, зокрема України. Забезпечення ефективного управління іноземними інвестиціями має стратегічне значення для модернізації національного виробництва, створення нових робочих місць, підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств та інтеграції у світову економіку.

Проблематика дослідження процесів управління іноземними інвестиціями є надзвичайно актуальною з огляду на низку викликів, з якими стикається Україна: нестабільність макроекономічного середовища, військові дії, невизначеність зовнішньополітичних орієнтирів, слабкий розвиток фінансових ринків. Ці чинники суттєво ускладнюють формування сприятливого інвестиційного клімату, що, у свою чергу, знижує привабливість України як об'єкта для іноземних вкладень.

Незважаючи на численні дослідження у сфері інвестування, існує потреба в удосконаленні моделей оцінки інвестиційного клімату, які б враховували не лише економічні й організаційні, а й психологічні чинники, що значною мірою

впливають на рішення інвесторів. Застосування класичних економетричних підходів обмежене через неможливість кількісного вимірювання деяких важливих показників. У цьому контексті особливу цінність становить інтеграція інструментів нечіткої логіки, що дозволяє об'єднати експертні оцінки з доступною статистичною інформацією для формування комплексної моделі управління інвестиційною діяльністю.

Дисертаційна робота Л. В. Шевченко пропонує новий підхід до класифікації факторів впливу на інвестиційні рішення, виділяючи економічні, організаційні та психологічні компоненти та доповнюючи їх поділом на якісні й кількісні параметри. Такий підхід відображає актуальні тенденції в науці, зокрема в поведінковій економіці, і дозволяє врахувати ширший спектр впливових чинників.

Запропонована модель на основі теорії нечітких множин дозволяє користувачеві адаптувати інструменти під специфіку конкретного регіону, підприємства чи країни, враховуючи наявні обмеження у статистичній інформації. Це особливо важливо в умовах нестабільного середовища, де оперативність та гнучкість прийняття управлінських рішень визначають ефективність економічного розвитку.

Крім теоретичної значущості, дослідження має вагоме практичне спрямування. Результати дисертації вже використовуються на підприємствах для оцінки інвестиційної привабливості, зокрема ТОВ «ОРТО-ПРО», та в навчальному процесі економічних дисциплін, що підтверджує прикладну цінність розробленої моделі.

Таким чином, актуальність теми дисертаційної роботи обумовлена необхідністю розробки науково обґрунтованих підходів до моделювання управління іноземними інвестиціями в умовах нестабільного інституційного середовища та відсутності комплексного інструментарію для врахування факторів різної природи. Пошук ефективних управлінських рішень у сфері інвестиційної політики на основі нових моделей є пріоритетним напрямом розвитку економіки України.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.
Дисертаційну роботу виконано в межах тем, передбачених планами науководослідних робіт Хмельницького національного університету Міністерства освіти і науки України: держбюджетної теми: «Моделювання стратегій безпечного розвитку інноваційно-орієнтованих соціально-економічних систем» (номер держреєстрації 0122U001212) – авторкою розроблено науковометодичні рекомендації щодо дослідження інвестиційної привабливості підприємств.

Наукова новизна одержаних результатів дисертаційної роботи полягає у вирішенні актуального наукового завдання, яке полягає в розробці моделі, яка може допомогти визначити стан інвестиційного клімату на основі аналізу факторів, що впливають на нього

Нові наукові положення, одержані особисто автором, які виносяться на захист, полягають у такому:

удосконалено:

- класифікацію факторів, які впливають на стан інвестиційного клімату, що на відміну від інших розділяє можливі фактори за ознакою змісту на три групи: економічні, організаційні та психологічні. Також застосована додаткова ознака «вимірювання», яка дозволяє фактори кожної групи розділити на якісні та кількісні, що має значення для дослідження їх впливу за допомогою моделювання. Включення групи психологічних факторів дає можливість використовувати для моделювання показники, що не мають кількісного вимірювання;

- модель нечіткої логіки що над відміну від інших досліджень дозволяє для визначення рівня інвестиційного клімату задіяти не тільки якомога більшу кількість показників, а і враховувати в тому числі так звані якісні показники, що раніше не брали до уваги через неможливість їх кількісного вимірювання;

дістали подальшого розвитку:

- трактування категорії «інвестиції», на відмінну від існуючих, які запропоновано доповнити «ефектом досягнення мети», що буде означати високу чи низьку результативність капіталовкладень при досягненні нематеріальних цілей інвестування;

- класифікація інвестицій, на відмінну від існуючих, доповнено новою класифікацією за ознакою «ефект досягнення мети інвестування» наступними видами: високо ефективні, середньо ефективні, слабо ефективні, нульові (з нульовою ефективністю), неефективні (з від'ємною ефективністю);

- застосування статистичних методів, до дослідження тенденцій іноземного інвестування в Україну, що, на відмінну від існуючих, дозволило оцінити дані за весь період статистичних спостережень з іноземного інвестування в Україну з 1994 по 2023 рік, з урахуванням змін в методиці статистичних спостережень у 2020 році, що дозволяє наскрізно відслідкувати тенденції нестабільності розвитку економіки України, зокрема нестабільність зовнішньоекономічних орієнтирів співробітництва;

- застосування економетричних методів, на відмінну від існуючих, а саме кореляційно-регресійного аналізу до дослідження впливу факторів на процеси прямих іноземних інвестицій в Україну, що на відміну від попередніх досліджень дало можливість визначити вплив деяких соціальних факторів, які раніше не враховувалися при аналізі, що дало можливість показати, що між соціальними факторами та станом інвестиційного клімату в Україні існує достатньо щільний кореляційний зв'язок і вплив цих факторів необхідно враховувати в подальших дослідженнях.

Практичне значення одержаних результатів полягає у вирішенні наукового завдання і обґрунтування теоретико-методичних основ і практичних рекомендацій щодо розробки моделі і методів управління іноземним інвестуванням. Модель доведено до рівня практичних рекомендацій, а її прикладне значення полягає у можливості визначити стан інвестиційного клімату регіону чи інвестиційної привабливості підприємства з метою прийняття рішення про залучення чи здійснення іноземних інвестицій.

Запропоновані у дисертації висновки і рекомендації, що мають прикладний характер, використані підприємством з вироблення протезно-ортопедичних виробів ТОВ «ОРТО-ПРО» для оцінки інвестиційної привабливості підприємства для іноземних інвесторів з метою рекламування своєї діяльності для залучення іноземних інвестицій у вигляді грошових коштів та основних засобів та для

можливості інвестування прибуткових коштів в імпортні основні засоби для виробництва основної продукції. (Довідка №238 від 12.12.2024 року).

Результати дисертаційного дослідження використані в навчальному процесі кафедри економіки, аналітики, моделювання та інформаційних технологій в бізнесі Хмельницького національного університету при підготовці і викладанні курсу лекцій з предметів «Економіко-математичні методи та моделі», «Інформаційні системи у професійній діяльності» «Система міжнародних економічних відносин» (довідка № 4/13 від 04.12.24р).

Особистий внесок здобувача. Наукові положення, висновки і рекомендації, які виносяться на захист, одержані автором особисто. Усі результати, викладені в дисертаційній роботі, одержані здобувачем самостійно і знайшли відображення в наукових публікаціях автора. Із наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використано лише ті положення, ідеї та висновки, які є результатом самостійної роботи здобувача.

Дисертаційна робота виконана на кафедрі економіки, аналітики, моделювання та інформаційних технологій в бізнесі Хмельницького національного університету, керівник: Григорук Павло Михайлович, доктор економічних наук, професор.

Розглянувши звіт подібності щодо перевірки дисертації на наявність академічного плагіату, встановлено, що дисертаційна робота Шевченко Лідії Вікторівни є результатом самостійних досліджень здобувачки і не містить елементів плагіату та запозичень. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають посилання на відповідне джерело. Дисертаційна робота характеризується єдністю змісту та відповідає вимогам щодо її оформлення. Стиль викладення в дисертації матеріалів дослідження є науковим і забезпечує доступність її сприйняття. Дисертаційна робота відповідає обраній темі, розкриває її та підтверджує, що авторкою вирішено поставлені у роботі завдання.

Перелік публікацій за темою дисертації. Аналіз наукових публікацій, повноти опублікованих результатів дисертації та особистого внеску здобувача, засвідчив, що результати дослідження, які викладені у дисертаційній роботі,

повною мірою відображають основні положення та висновки роботи, доповідались та обговорювались на науково-практичних конференціях.

За результатами дослідження опубліковано 22 наукові праці, серед яких 8 статей у наукових фахових виданнях, 1 стаття у закордонних виданнях та 14 тез доповідей за результатами участі у науково-практичних конференціях. Загальний обсяг публікацій за темою дисертації складає 7,87 ум. др. арк.

Список публікацій здобувача за темою дисертації:

У наукових фахових виданнях України, виданнях, що входять до наукометричних баз даних та зарубіжних виданнях:

1. Шевченко Л.В. Аналіз українсько-німецького інвестиційного співробітництва. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2019. №4. С. 169-175. URL: <https://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2021/01/35-17.pdf>
2. Шевченко Л. Економічні методи управління іноземними інвестиціями в українській економіці. *Підприємництво та інновації*, 2019. Вип. 10. С. 9-16. URL: <http://ei-journal.in.ua/index.php/journal/article/view/226/215>
3. Шевченко Л. Методи управління процесами іноземного інвестування на макрорівні. *Економіка та суспільство*, 2020. Вип. 22. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2020-22-21>
4. Шевченко Л. В. Вдосконалення підходів до визначення поняття «інвестиції». Вісник Одеського національного університету. Економіка. 2020. Т. 26. Вип. 6 (85). С. 6-10. URL: http://visnyk-onu.od.ua/journal/2020_25_6/4.pdf DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/6-85-2>
5. Шевченко Л. Фактори впливу на іноземні інвестиції в економіку України: підходи до класифікації. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія економічних наук, 2021. Вип. 100. С. 57-67. DOI: <https://doi.org/10.26565/2311-2379-2021-100-06>
6. Шевченко Л. Методи моделювання інвестиційних процесів. *Modeling the Development of the Economic Systems* : 2021. №2. С. 62–65. URL: <https://doi.org/10.31891/mdes/2021-2-9>

7. Shevchenko L. Evaluation of the Investment Climate Based on Fuzzy Logic. *Green, Blue and Digital Economy Journal*. 2024. Vol. 5(2). Pp. 31-38. <https://doi.org/10.30525/2661-5169/2024-2-4>

8. Шевченко Л. В. Тенденції та фактори впливу на інвестиційну привабливість української економіки. *Економіка та суспільство*. 2024. №69. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-69-55>

Опубліковані праці апробаційного характеру:

9. Шевченко Л. В. Необхідність управління німецькими інвестиціями в Україну. Механізми, стратегії, моделі та технології управління економічними системами за умов інтеграційних процесів: теорія, методологія, практика : зб. матеріалів конф. (Мукачєво, ХНУ, 5-7.10.2018). Мукачєво : 2018. С. 182-184.

10. Шевченко Л. В. Проблеми оцінювання інноваційного та інвестиційного ризику. *Ефективне управління економікою: теорія і практика* : зб. матеріалів конф. (Рівне, Молодий вчений, 15-16.03.2019). Рівне : 2019. С. 41-43.

11. Овчиннікова О. Р., Шевченко Л. В. Роль регулювання фінансових інновацій у розвитку міжнародного ринку капіталів. *Актуальні проблеми маркетингового менеджменту в умовах інноваційного розвитку економіки* : зб. матеріалів конф. (Луцьк, ІВВ Луцького НТУ, 29.03.2019). Луцьк : 2019. С. 145-146.

12. Шевченко Л. В. Проблеми прийняття рішень в економічному регулюванні процесів іноземного інвестування української економіки. *Сучасні інформаційні технології та системи в управлінні* : зб. матеріалів II Міжн. наук.-практ. конф. молодих вчених, аспірантів і студентів (Київ, КНЕУ, 16-17.04.2020). Київ : 2020. С. 116-117.

13. Шевченко Л. В. Менеджмент іноземних інвестицій на макрорівні. *Теорія та практика менеджменту* : зб. матеріалів міжн. наук.-практ. конф. (Луцьк, 13.05.2020). Луцьк : 2020. С. 328-330.

14. Шевченко Л. В. (2020). Уточнення категорії «інвестиції» з метою підвищення ефективності процесу управління. *Стратегії, моделі та технології*

управління економічними системами : зб. матеріалів VII Міжн. наук.-практ. конф. (Хмельницький, ХНУ, 8-9.10.2020). Хмельницький : ХНУ : 2020. С. 73-77.

15. Шевченко Л. В. Аналіз математичних моделей прямих іноземних інвестицій. *Сучасні технології менеджменту* : зб. матеріалів міжн. наук. конф. (Луцьк, 8.12.2020) / відп. ред проф. Л. М. Черчик. Луцьк : 2020. С. 275-276.

16. Шевченко Л. В. Застосування економіко-математичного моделювання для управління процесами іноземного інвестування. *Сучасні інформаційні технології та системи в управлінні* : зб. матеріалів III Міжн. наук.-практ. конф. молодих вчених, аспірантів і студентів (Київ, КНЕУ 16-17.04.2021). Київ : 2021. С. 103-105.

17. Шевченко Л. В. Використання методів економіко-математичного моделювання у дослідженні інвестиційних процесів. *Напрями економічного зростання та інноваційного розвитку підприємства* : зб. матеріалів Всеукраїнської наук.-практ. конф. студентів, аспірантів та молодих учених (Кропивницький, ЦНТУ, 16.04.2021). Кропивницький : 2021. С. 220-222.

18. Shevchenko Liliia Modeling of investment processes by methods of Regression analysis. *Strategies, Models and Technologies of Economic Systems Management* : FAI International Conference. SMTESM-2021 (December 3-4, 2021). Khmelnytsky (Ukraine), Allahabad, Prayagraj (India) 2021. Vol. 7(ii). Pp. 153-154.

19. Шевченко Л. В. Підходи до моделювання управлінських рішень для інвестиційних процесів. *Тренди розвитку менеджменту, фінансів та бізнес-технологій в умовах формування сучасної економіки та суспільства* : зб. тез доповідей міжн. наук.-практ. конф. (Київ, 30.11.2022). Київ : ПЗВО «МЄУ», 2022. С. 255-257.

20. Шевченко Л. В. Застосування нечіткої логіки в моделі управління прямими іноземними інвестиціями. *Стратегії, моделі та технології управління економічними системами* : зб. тез доповідей міжн. наук.-практ. конф. (Хмельницький, 16.12.2022). Хмельницький : ХНУ, 2022. С. 146-149.

21. Шевченко Л. В. Методи і моделі дослідження інвестиційних процесів: огляд попередніх досліджень. *Сучасні інформаційні технології та системи в*

управлінні : зб. матеріалів IV Міжн. наук.-практ. конф. молодих вчених, аспірантів і студентів (Київ, КНЕУ 20-21.04.2023). Київ : 2023. С. 173-175.

22. Шевченко Л. В. Податкові пільги як інструмент регулювання іноземних інвестицій в Україні. *Теорія та практика менеджменту* : зб. матеріалів міжн. наук.-практ. конф. (Луцьк, 24-26.05.2023). Луцьк : 2023. С. 292-295.

ВВАЖАТИ,

що дисертаційна робота Шевченко Лілії Вікторівни на тему: «Моделювання процесів управління іноземними інвестиціями» , яка подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка», за своїм науковим рівнем та практичною цінністю, змістом та оформленням повністю відповідає вимогам пп. 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами), та відповідає напрямку наукового дослідження освітньо-наукової програми «Економіка» Хмельницького національного університету.

РЕКОМЕНДУВАТИ:

дисертаційну роботу «Моделювання процесів управління іноземними інвестиціями», подану Шевченко Лілією Вікторівною на здобуття ступеня доктора філософії, до захисту.

Головуюча публічної презентації,
професор кафедри економіки,
аналітики, моделювання та
інформаційних технологій в бізнесі,
доктор економічних наук, професор

Валентина ЛУК'ЯНОВА